

Dr hab. Ewa Bielska

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja osiągnięć naukowych w postępowaniu habilitacyjnym

Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń

Na prośbę Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza zapoznałam się z przedstawionym mi dorobkiem naukowym Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń wraz ze wskazaną, jako główne osiągnięcie naukowe rozprawą habilitacyjną p.t. *Edukacyjne konteksty rockowych narracji. Perspektywa teoretyczno-badawcza*. Warszawa 2018, Wydawnictwo Difin.

Poniżej przedstawiam recenzję zawierającą opinię dotyczącą spełniania przez rozprawę habilitacyjną wymagań stawianych przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14 marca 2003 r. oraz opinię dotyczącą zasadności nadania Pani dr Monice Adamskiej-Staroń stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika uwzględniając całość Jej dorobku naukowego.

*

Pani Doktor Monika Adamska –Staroń jest od 1996 asystentem w Zakładzie Podstaw Pedagogiki na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych Habilitantka uzyskała w 2004 roku, obroniła wtedy pracę doktorską zatytułowaną: *Samokształtowanie w świadomości młodzieży. Aktualny i antycypowany kierunek*.

Osiągnięciem naukowym Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń jest monografia zatytułowana *Edukacyjne konteksty rockowych narracji. Perspektywa teoretyczno-badawcza*. Warszawa 2018, Wydawnictwo Difin, ISBN 978-83-8085-625-4, 323 s.

Struktura pracy obejmuje 4 rozdziały wraz z podrozdziałami, *Wstęp, Zakończenie*, obszerną, liczącą ponad 300 pozycji *Bibliografię* oraz *Aneks*.

Przedmiotem podjętych w monografii analiz są walory edukacyjne treści ulokowanych w artefaktach popkulturowych, których egzemplifikacją jest kultura rock'owa w percepcji jej odbiorców oraz twórców. Przedstawione analizy mają interdyscyplinarne ulokowanie, widoczne są wpływy matryc pedagogiki kultury, antropologii kulturowej, socjologii kultury, socjologii wychowania i socjologii edukacji. Habilitantka w sposób widoczny czerpie z aparatu

pojęciowego i ujęć teoretycznych charakterystycznych dla wymienionych subdyscyplin. W treści monografii zauważalna jest paradygmatyczna bliskość z tradycją brytyjskich studiów nad kulturą współczesną podejmowanych w ośrodku w Birmingham, szkoda, że Habilitantka w sposób bardziej pogłębiony nie przedstawiła ułokowania realizowanych przez siebie badań w tym nurcie, wskazuje wprawdzie na inspiracje teorią Stuarta Halla, kwestia ta jednak została przedstawiona bardzo lakonicznie. W procesie badawczym Pani dr Monika Adamska-Staroń bazuje na paradygmacie interpretatywnym, wykorzystując podejście hermeneutyczne oraz nawiązuje do modelu teorii ugruntowanej. Analizy prowadzone przez Habilitantkę są osadzone w przestrzeni rodzimych dyskursów pedagogicznych, widoczne są wpływy intelektualne takich reprezentantów poszczególnych dyscyplin i subdyscyplin jak Zbyszko Melosik, Tomasz Szkudlarek, Roman Leppert, Bogusław Śliwerski.

Habilitantka przyjmuje w recenzowanej monografii charakterystyczne dla ponowoczesnych narracji założenie, że w rzeczywistości społecznej współistnieją ze sobą różne dyskursy zaś ich ułokowanie w systemach władzy powoduje, że nadawane są im znaczenia określające ich centralne lub peryferyjne usytuowanie, przypisywana jest im przy tym bądź kwestionowana wiarygodność. Funkcjonują one względem siebie w zróżnicowanych relacjach uzupełniając się proponowanymi treściami bądź kreując przestrzenie antagonizmów. Uczestnik przestrzeni kulturowej wchodzi w kontakt z funkcjonującymi w niej narracjami i poprzez dekodowanie treści artefaktów jest – zgodnie z założeniem przyjętym przez Habilitantkę – podmiotem *spotkania* i *dialogu* z twórcą oraz dziełem.

Pierwszy rozdział zatytułowany został *Podróż w świat muzyki*. Habilitantka dokonuje w nim przeglądu definicji przedmiotowego pojęcia. Przedstawiając je uwzględnia perspektywę potoczną oraz muzykologiczną, szkoda, że słabo wyeksponowane zostały odniesienia do innych ujęć, np. typowej dla etnomuzykologii, muzykologii multiperspektywicznej, socjologii, zwłaszcza, że - jak Habilitantka sama stwierdza - w tych właśnie obszarach zazwyczaj ułokowane są studia dotyczące muzyki rockowej. Następnie przedstawione zostały znaczenia przypisywane muzyce w klasycznej filozofii greckiej (Habilitantka nawiązuje do filozofii Platona, Arystotelesa, Arystoksenosa z Tarentu) oraz w kulturze średniowiecznej (głównie w nawiązaniu do filozofii św. Augustyna). W kolejnej części rozdziału przedstawione zostały nawiązujące do zmiennych antropologicznych hipotezy odnoszące się do uwarunkowań genezy aktywności kulturowych – w tym muzycznych (Habilitantka odnosi się m.in. to teorii ewolucjonistycznej oraz funkcjonalnej). W kolejnej części podejmuje interpretacje uczestnictwa w twórczości muzycznej. Poprzez odniesienie do filozofii dialogu, eksponuje szczególny typ relacji między twórcą dzieła a jego odbiorcą, zaś będące komponentem zarówno

procesu socjalizacji jak również edukacji uczestnictwo w *muzycznych narracjach* jest traktowane przez Habilitantkę jako środek unikania alienacji i kreowania więzi społecznych. Eksponując znaczenie aktu interpretacji Autorka przyznaje odbiorcy w relacji z dziełem status aktywnego, zaangażowanego podmiotu.

W kolejnym podrozdziale Habilitantka przedstawia specyfikę rock'a jako formy ekspresji kulturowej. Podkreślając jego zróżnicowanie wskazuje, że nie jest on monolitem estetycznym, ale „*mozaiką różnorodnych odmian*” i „*konglomeratem stylów*”, ich charakterystyki dokonuje w odrębnym podrozdziale pracy (nawiązując do stylów, takich jak: rock psychodeliczny, progresywny, hard rock, punk rock, heavy metal, rock alternatywny, reggae i rap). Następnie przedstawia egzemplifikację ujęć definicyjnych pojęcia *rock*, nawiązując do perspektyw muzykologicznych, specyficznych dla antropologii kulturowej i socjologii kultury. W odrębnym podrozdziale przedstawiona została specyfika kultury rockowej rozwijanej w polskich warunkach społecznych, Habilitantka wyodrębnia przy tym cztery etapy rozwoju kultury rockowej: fazę big-beatu, fazę muzyki nowej generacji, fazę polskiego rocka lat 80 i fazę polskiego rocka po 1989 r.

Drugi rozdział zatytułowany został *Edukacyjne aspekty rockowych narracji*. Habilitantka rozpoczyna przedstawione w tym rozdziale analizy od określenia perspektyw rozumienia pojęcia edukacji. Wskazuje na ulokowanie związanej z nią teorii i praktyki w obrębie różnych paradygmatów, bazujących na zróżnicowanych założeniach ontologicznych, epistemologicznych, aksjologicznych i metodologicznych. Określając przyjęte w prezentowanych w monografii analizach rozumienie pojęcia edukacji Habilitantka nawiązuje do tradycji rodzimej pedagogiki powołując się m.in. na prace Profesorów: Zbyszka Melosika, Tomasza Szkudlarka, Teresy Hejnickiej-Bezwińskiej, Bogusława Śliwerskiego, Zbigniewa Kwiecińskiego, Krzysztofa Rubachy. Finalnie Habilitantka określa zakres analizowanego pojęcia jako obejmujący: przekazywanie wiedzy, kompetencji jej wykorzystywania, kompetencji satysfakcjonującego funkcjonowania w relacjach z innymi ludźmi poprzez wchodzenie z nimi w dialog oraz rozwijanie potencjałów związanych z transgresyjnością, łączy przy tym wychowanie z takimi dyspozycjami jak: nastrojenie, dialog i rozumienie. Habilitantka charakteryzuje paradygmat, w którym lokuje zrealizowane badania jako interpretatywny, bazujący na hermeneutycznym modelu odczytywania tekstów kulturowych oraz rozumieniu subiektywnych przeżyć i doświadczeń, przy tym bazujący na koncepcji woluntaryzmu oraz zakładający kontyngentny charakter rzeczywistości społecznej. Podkreśla intertekstualny charakter kultury rocka, wyrażający się w występowaniu w niej nawiązań do klasyki zarówno związanej z twórczością muzyczną, jak również literacką (Habilitantka jako egzemplifikacje

przytacza nawiązania do poezji Tadeusza Gajcego, ks. Jana Twardowskiego, Agnieszki Osieckiej, dramatu Johanna Wolfganga Goethego oraz prozy Johna Tolkienu).

Trzeci rozdział monografii zatytułowany został *Świat rockowych narracji jako przestrzeń dla badań pedagogicznych*. Habilitantka dokonuje w nim charakterystyki koncepcji metodologicznej przyjętej w badaniach własnych, kontynuując treści podjęte w poprzednim rozdziale wskazuje, że eksploracje zostały ułożone w paradygmacie interpretatywnym, zaś wykorzystanymi metodami badawczymi są metoda hermeneutyczna oraz indywidualny i skoncentrowany na problemie wywiad pogłębiony. Wywiad pogłębiony w tak zarysowanej koncepcji metodologicznej jest moim zdaniem raczej techniką badawczą, biorąc jednak pod uwagę polifoniczność narracji, których przedmiotem jest metodologia nauk społecznych również z takim zarysem koncepcji, jaki przyjęła Habilitantka można się zgodzić. Wybór metody hermeneutycznej jest moim zdaniem w pełni uzasadniony. Jest ona adekwatna do stawianych przez Habilitantkę pytań badawczych zogniskowanych wokół kwestii rozumienia znaczeń, odczytywania i interpretacji. Przedmiot badań został przez Habilitantkę określony jako: *edukacyjne sensy nadane przez studentów pedagogiki oraz artystów rockowym i innym artystycznym narracjom*, celem badawczym było *poznanie, zrozumienie oraz opis sensów edukacyjnych nadawanych rockowym oraz innym artystycznym narracjom przez studentów oraz twórców rocka*. Habilitantka wyodrębniła także zestaw 4 problemów badawczych dotyczących nadawania sensów edukacyjnych narracjom artystycznym oraz ich wpisywania się w poszczególne *obszary i przestrzenie* edukacji. Zasadne byłoby moim zdaniem ułożenie w problemach badawczych typowych dla modelu hermeneutycznego terminów, takich jak rozumienie, interpretacja (Habilitantka ułożyła w nich tylko odniesienie do terminu *znaczenie*), również bardziej zasadne niż odniesienie do mało precyzyjnych terminów *obszar* i *przestrzeń edukacji* byłoby posłużenie się pojęciem *teorii wychowania*.

Próbie badawczą stanowili studenci Akademii Im. Jana Długosza w Częstochowie oraz 6 twórców kultury rockowej. Próbie studentów stanowiły osoby w wieku 20-24 lat pochodzące z terenów województw: śląskiego, łódzkiego i opolskiego. Próbie twórców kultury rockowej stanowili mężczyźni w wieku 25-60 lat. Materiał badawczy stanowiło 11 przygotowywanych przez studentów esejów oraz 7 transkrypcji wywiadów pogłębionych, zogniskowanych na problemie, prowadzonych z twórcami kultury rockowej.

Kompetencje metodologiczne Habilitantki oceniam wysoko, w sposób dojrzały Pani Doktor Monika Adamska Staroń łączy klasyczne odniesienia, ułożone w filozofii nauki Wilhelma Diltheya, Martina Heideggera oraz koncepcji socjologii rozumiejącej Maxa Webera ze współczesnymi odniesieniami filozoficznymi (np. Hansa Georga Gadamera,

Paula Ricoeur'a) i będącymi ich pochodną zaleceniami metodologicznymi. Efektem jest spójna, dojrzała, rzetelna koncepcja metodologiczna stanowiąca matryce dla realizacji badań własnych.

4 rozdział zatytułowany został *Edukacyjne sensory rockowych narracji. Relacje z podróży*. Habilitantka dokonała w nim analizy i interpretacji uzyskanego materiału badawczego. W przeprowadzonej analizie wykorzystane zostały metody hermeneutycznej interpretacji tekstu, a w jej ramach wykorzystano założenia analizy opisowo-interpretacyjnej, jakościowej analizy treści oraz fenomenologiczno-hermeneutycznej analizy danych. Habilitantka w przeprowadzonej analizie przyjęła schemat obejmujący następujące czynności: przytoczenie fragmentu tekstu analizowanego przez studentów dzieła związanego z twórczością rockową, przedstawienie fragmentów przygotowanych przez studentów esejów oraz dokonana przez badacza (Habilitantkę) analiza ich treści (określana jako *W pracowni pedagoga*). W częściach odnoszących się do analizy treści esejów Habilitantka wskazała na dostrzegalną bliskość wytworów kulturowych do założeń wybranych teorii pedagogicznych (np. egzystencjalizmu, pedagogiki Marii Łopatkowej, Janusza Korczaka, pedagogiki radykalnego humanizmu, pajdocentrycznej). Następnie Habilitantka odniosła treści zawarte w esejach do wyodrębnionych przez Jacquesa Delorsa w raporcie *Edukacja jest w niej ukryty skarb* obszarów edukacyjnych, takich jak: obszar rozumienia i interpretacji, obszar działaniowy, obszar integracyjny oraz obszar egzystencjalny.

W podrozdziale 4.3 przedstawione zostały wyniki analizy materiału badawczego uzyskanego poprzez zastosowanie metody indywidualnego wywiadu pogłębionego skoncentrowanego na problemie. Próbę badawczą stanowili twórcy kultury rockowej. Habilitantka w prowadzonych eksploracjach wyraźnie przyjęła perspektywę studiów nad kategorią *świata przeżywanego* oraz *antropologii spotkania*. Wyeksponowała przy tym fenomenologiczny kontekst doświadczenia sztuki jako matrycy rozumienia świata, aktywności, kreowania wspólnoty i uzyskiwania doświadczeń egzystencjalnych. Taki trop opisu i interpretacji materiału badawczego jest moim zdaniem oryginalny i świadczy o dojrzałości naukowej Habilitantki. Habilitantka wykorzystuje odniesienie do metafory spotkania i wspólnoty, wskazuje na wspólnototwórczy potencjał doświadczenia kulturowego.

W *Zakończeniu* Habilitantka w obszerny sposób odnosi się do przyjętych problemów badawczych, nawiązując do uzyskanego i poddanego analizie oraz interpretacji materiału badawczego konstruuje pogłębione odpowiedzi.

Monografia, wskazana przez Habilitantkę jako główne osiągnięcie naukowe stanowi moim zdaniem oryginalne i poznawczo wartościowe ujęcie analizowanego problemu. Pani

dr Monika Adamska-Staroń konsekwentnie utrzymuje prowadzoną narrację w nurcie paradygmatu humanistycznego, dokonuje identyfikacji walorów edukacyjnych kultury rock'a dostrzeganych przez stanowiących próbę badawczą studentów, jak również lokuje analizy w nurcie klasycznego ujęcia świata przeżywanego opisywanego przez twórców tejże kultury. Opracowaną przez Habilitantkę koncepcję metodologiczną badań własnych postrzegam jako dojrzałą i oryginalną. Pani Doktor Monika Adamska-Staroń sprawnie wykorzystwała w praktyce badawczej klasyczne założenia socjologii rozumiejącej i hermeneutyki opracowując spójną koncepcję umożliwiającą eksplorację założonego przedmiotu. **Wyrażam opinię, że wskazana jako osiągnięcie naukowe Pani doktor Moniki Adamskiej-Staroń monografia zatytułowana *Edukacyjne konteksty rockowych narracji* stanowi oryginalne ujęcie eksplorowanego obszaru oraz spełnia wymagania stawiane przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.***

*

Oprócz monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe do recenzji przedstawiono także kolejne prace składające się na dorobek naukowy Habilitantki. Są nimi monografia współautorska zatytułowana *Inny sposób myślenia o edukacji. Metaforyczne narracje* (autorki: Monika Adamska-Staroń, Małgorzata Piasecka, Beata Łukasik), Kraków 2007, Wydawnictwo Impuls oraz zestaw 19 artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach i pracach zbiorowych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w załączniku nr 3 *Wykaz dorobku habilitacyjnego – nauki społeczne. Dziedzina nauk społecznych. dyscyplina pedagogika* Pani dr Monika Adamska-Staroń jest Autorką 28 oraz współautorką 5 artykułów naukowych, do recenzji Habilitantka przedstawiła zatem egzemplifikację własnego obszernego dorobku naukowego. Habilitantka jest także Autorką monografii zatytułowanej *Samokształtowanie w świadomości młodzieży. Aktualny i antycypowany wizerunek*, Częstochowa 2006, Wydawnictwo AJD, jest to monografia podoktorska, zatem Pani Doktor nie włączyła jej do dorobku habilitacyjnego. Do przedstawionego dorobku nie została włączona także monografia współautorska zatytułowana *Twórcze myślenie. Kreatywny student i nauczyciel*, Częstochowa 2009, Wydawnictwo AJD (Autorki: Beata Łukasik, Monika Adamska-Staroń, Małgorzata Piasecka) własny wkład w przygotowanie monografii Habilitantka oceniła na 20%.

Przyjmując przedmiotowe kryterium analizy dorobku naukowego Pani doktor Moniki Adamskiej-Staroń można zauważyć wyraźne wyodrębnianie się poszczególnych przestrzeni zainteresowań naukowych, obejmujących (I) studia, których przedmiotem jest spotkanie oraz relacje z *Innym*; (II) studia zogniskowane wokół problematyki kultury popularnej i jej

edukacyjnego potencjału; (III) studia, których przedmiotem jest analizowana w perspektywie hermeneutyki i fenomenologii przestrzeń edukacyjna. W refleksji naukowej Habilitantki wyraźnie widoczne są wpływy takich reprezentantów personalizmu, filozofii dialogu i spotkania jak Martin Buber, Emmanuel Lévinas, Józef Tischner.

Egzemplifikacją pierwszego wyodrębnionego obszaru są publikacje takie jak: *Człowiek w przestrzeni „pomiędzy” – rozważania o spotkaniu z Innym jako edukacyjnej sytuacji*, „Pedagogika” red. K. Rędziński, M. Łapota, Częstochowa 2013, tom XXII; *Obraz Innego w perspektywie studentów Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, w: *Podstawy edukacji, tom 7 Trendy cywilizacyjne*, Kraków 2014, Wydawnictwo Impuls; *Spotkanie z Innym w perspektywie idei dialogu* „Pedagogika” Częstochowa 2014, tom XXIII; *Spotkanie z wybranymi tekstami kultury popularnej. W stronę relacyjnego bycia w świecie* „Studia Edukacyjne” 2018 nr 50. Habilitantka wskazuje na przestrzeń edukacyjną jako kontekst spotkania z rozumianym w perspektywie filozoficznie i antropologicznie *Innym*. W centrum tak rozumianego spotkania umieszcza dialog umożliwiający przełamanie obcości i kreowanie wspólnoty. Nawiązując do filozofii Martina Bubera, Emmanuela Lévinasa i Józefa Tischnera eksponuje etyczne znaczenie dialogu i spotkania, wskazuje na spotkanie jako metafizyczny wymiar egzystencji, a także wskazuje na spotkanie jako szansę dla hermeneutycznego rozumienia świata *Innego*. Habilitantka dokonuje opisu spotkania w kategoriach dialogu, nawiązując do prac filozoficznych Martina Bubera eksponuje pedagogiczne konsekwencje *spotkania*. Metaforę *spotkania* wykorzystuje także w celu opisu konfrontacji odbiorcy z tekstem kulturowym. Efekty *spotkania* Habilitantka zestawia z wymienionymi przez Jacquesa Delors’a celami edukacji, prowadzi ono zdaniem Autorki do wiedzy, działania, wspólnoty oraz uzyskania spełnienia egzystencjalnego.

Drugi, wyodrębniony przedmiotowo obszar aktywności badawczej Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń związany jest ze studiami zogniskowanymi wokół problematyki kultury popularnej i jej edukacyjnego potencjału. Egzemplifikacją prac w nim ułożonych są artykuły: *Kultura popularna jako przestrzeń edukacyjna*, w: *Edukacja przez słowo-obraz-dźwięk*, red. J. H. Budzik, I. Copik, Katowice 2015, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego; *Człowiek w świecie kultury popularnej*, w: *Kultura popularna – tożsamość, edukacja*, red.: D. Hejwosz, W. Jakubowski, Kraków 2010, Wyd. Impuls; *Rockowe narracje przestrzeni odkrywania i rozumienia samego siebie. Ku zrównoważonemu rozwojowi*, w: *Podstawy Edukacji*, tom 9, red.: A. Kozerska, Częstochowa 2016, Wyd. AJD. Habilitantka wskazuje na amorficzność, płynność linii demarkacyjnej oddzielającej kulturę tzw. wysoką od kultury popularnej. Eksponuje rozumiejące, hermeneutyczne podejście w odczytywaniu tekstów kulturowych,

opisuje rozumienie jako transcendencję, a dekodowanie tekstów kulturowych w przestrzeni edukacyjnej rozumie jako praktykę transwersyjną umożliwiającą wyjście poza dotychczasowe matryce odczytywania rzeczywistości stanowiącej kontekst egzystencji. Pani Doktor Monika Adamska-Staroń wskazuje przy tym na walory metod kształcenia takich jak: edukowanie przez metaforę, wyobraźnię, dialog sokratyczny, dialog z tekstami kulturowymi. Eksponuje perspektywy wykorzystania strategii hermeneutycznych i lokuje tak rozumianą edukację w matrycy filozofii dialogu.

Trzeci wyodrębniony obszar zainteresowań badawczych Habilitantki jest związany z bazującymi na podejściach hermeneutycznych i fenomenologicznych studiami dotyczącymi przestrzeni edukacyjnej traktowanej jako potencjalny kontekst twórczości. Egzemplifikacją prac należących do tej części dorobku jest monografia współautorska *Inny sposób myślenia o edukacji. Metaforyczne narracje*, (Autorki: Monika Adamska –Staroń, Małgorzata Piasecka, Beata Łukasik), Kraków 2007, Wydawnictwo Impuls, oraz artykuły: *Metaforyczne ujmowanie idei pedagogicznych jako dobra praktyka edukacyjna* „Journal of Modern Science” 2014, tom 4; *Ekspresja jako jeden ze sposobów bycia podmiotu w świecie. Heideggerowskie (i nie tylko) inspiracje* „Podstawy Edukacji. Podmiot w dyskursie pedagogicznym” tom 3, *Hermeneutyka pedagogiczna jako orientacja metodologiczna* „Podstawy edukacji. Propozycje metodologiczne” tom 5, Częstochowa 2012. W pracach ulokowanych w tym obszarze Habilitantka nawiązując do wybranych modeli teoretycznych wykorzystywanych w opisie przestrzeni edukacyjnej przedstawia analizy dotyczące statusu edukacji i jej zróżnicowania. W realizowanych przez siebie badaniach Pani Doktor Monika Adamska-Staroń wyraża zdecydowaną preferencję wobec strategii bazujących na hermeneutyce. W artykułach naukowych ulokowanych w analizowanym obszarze Habilitantka przedstawia matryce, do których odnosi realizowane przez siebie badania, eksponuje myśl Williama Diltheya, Martina Heideggera, Hansa-Georga Gadamera, Paula Ricoeura. Podejmuje refleksje nad statusem podmiotu w przestrzeni edukacyjnej. Poddaje analizie kategorię metafory oraz eksponuje perspektywy jej wykorzystania w edukacji traktowanej jako przestrzeń semantyczna. W pracach ulokowanych w analizowanym obszarze Habilitantka podejmuje także analizę twórczości oraz ekspresji (cielesnej, słownej, artystycznej). Kategorie te przedstawia zarówno poprzez odniesienie do twórczości własnej podmiotu, jak również poprzez odniesienie do strategii odczytywania dzieła wykreowanego przez innych, Nawiązując do perspektywy filozoficznej (m.in. do myśli Giambattisty Vico, Immanuela Kanta, Maurice’a Merleau-Ponty’ego), antropologicznej (m.in. w nawiązaniu do prac Mircea Eliade), pedagogicznej (m.in. nawiązując do myśli Celestine’a Freineta oraz prac Ireny Wojnar) oraz psychologicznej

(konceptcja Carla Gustawa Junga) eksponuje walory strategii wychowawczych i edukacyjnych bazujących na wyżej wskazanych kategoriach. Twórczość traktuje jako dyspozycje do aktywności oraz działania, których efektem jest bazujące na wyobraźni wdrażanie nowych elementów do rzeczywistości stanowiącej kontekst egzystencji człowieka.

Habilitantka traktuje przestrzeń edukacyjną jako kontekst *spotkania z Innym* i okazję do *podróży hermeneutycznych*, eksponuje przy tym emancypacyjny potencjał edukacji, która może (nawiązując do idei Jacquesa Delorsa) sprzyjać wiedzy, aktywności, kreowaniu więzi społecznych oraz refleksji egzystencjalnej. Przyjmując perspektywę hermeneutyczną Habilitantka wskazuje na przestrzeń edukacyjną traktowaną jako źródło zasobów sprzyjających jakości życia (analizę dotyczącą tego obszaru Habilitantka podejmuje m.in. w pracy *Pedagogiczne wymiary jakości życia*, w: *Psychologiczne konteksty jakości życia społecznego*, red. R. Derbis, Częstochowa 2010, Wyd. AJD).

Liczba cytowań publikacji Habilitantki według bazy Publish or Perish wynosi 35 (baza Web of Science nie podaje danych dotyczących liczby cytowań Pani Doktor Moniki Adamskiej-Staroń), Indeks Hirscha według bazy Publish or Perish wynosi 3 (baza Web of Science nie podaje wartości dotyczącej indeksu Hirscha dotyczącego prac Habilitantki).

W latach 2005-2019 Pani dr Monika Adamska-Staroń brała udział w 14 projektach naukowych finansowanych ze środków statutowych Wydziału Pedagogicznego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. W projektach tych pełniła różne role dwukrotnie będąc kierownikiem grantu badawczego, a w 12 projektach wykonawcą. W latach 2018-2019 Pani dr Monika Adamska-Staroń pełniła funkcję wykonawcy w międzynarodowym projekcie badawczym zatytułowanym *Edukacja refleksyjna w szkole wyższej*. Był to projekt realizowany we współpracy między Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym a Rivne State University of Humanities.

Pani Doktor Monika Adamska-Staroń trzykrotnie otrzymała nagrody z tytułu osiągnięć w pracy naukowej (dwukrotnie, w latach 2013 oraz 2017 została uhonorowana nagrodą JM Rektora Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie), w 2017 roku otrzymała także Wyróżnienie Dyrektora Instytutu Pedagogiki AJD w Częstochowie za działalność naukową, również w 2017 roku otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

Habilitantka czynnie uczestniczyła w 34 konferencjach naukowych, w tym 19 o charakterze międzynarodowym.

Aktywność naukową Pani Doktor Moniki Adamskiej-Staroń oceniam wysoko. Od momentu uzyskania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych Habilitantka znacząco

powiększyła własny dorobek naukowy. Opublikowała dwie monografie, w tym pracę wskazaną jako osiągnięcie naukowe oraz monografię zatytułowaną *Samokształtowanie w świadomości młodzieży. Aktualny i antycypowany wizerunek*, Częstochowa 2006, Wyd. AJD, którą z racji jej podoktorskiego charakteru Pani Doktor nie załączyła do dorobku habilitacyjnego. Ponadto jest jedną ze współauterek monografii zatytułowanej *Inny sposób myślenia o edukacji. Metaforyczne narracje* oraz jedną ze współauterek monografii *Twórcze myślenie. Kreatywny student i nauczyciel* (udział Habilitantki został oceniony na 20%, praca nie została włączona do części dorobku poddanego recenzji). W czasopiśmie naukowych oraz pracach zbiorowych Pani Doktor opublikowała łącznie 23 artykuły. Habilitantka brała udział w projektach badawczych dwukrotnie pełniąc funkcje kierownika projektu, zaś w 12 projektach będąc wykonawcą.

Prace naukowe Habilitantki ulokowane są w nurcie humanistycznym, interpretatywnym. Pani dr Monika Adamaska-Staroń konsekwentnie bazując na tym paradygmacie eksploruje obszary związane ze statusem kultury popularnej w przestrzeni edukacyjnej, podejmuje kwestie spotkanie i relacji z Innym, zagadnienia twórczości oraz zaangażowanej partycypacji w przestrzeni edukacyjnej.

Podsumowując część recenzji odnoszącą się do przedstawionego dorobku naukowego Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń wyrażam opinię, że jest on oryginalny oraz świadczący o samodzielności naukowej Habilitantki. Uważam, że przedstawiony mi do recenzji dorobek naukowy spełnia wymogi stawiane przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.*

**

Przedmiotem kolejnej części recenzji jest aktywność dydaktyczna, popularyzatorska i podejmowane przez Habilitantkę działania związane ze współpracą międzynarodową.

Habilitantka uczestniczyła w roli wykonawcy w trzech programach o charakterze szkoleniowym (są to następujące programy: *Zintegrowany Program Rozwoju Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, program realizowany od 2018-2021 roku; program *Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – szkolenia dla nauczycieli* – program realizowany w 2014 roku w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; *Dogoterapia i inne oddziaływania z zakresu terapii pedagogicznej dla dzieci z nieorganicznymi zaburzeniami w rozwoju* – program realizowany przez Polski Instytut Mediacji i Integracji Społecznej).

Aktywność szkoleniową Habilitantka realizowała uczestnicząc w Sesji Naukowo-Metodycznej w 2009 roku w Krakowie, podczas której wygłosiła referat zatytułowany

Edukacja-Inspiracja-Tworzenie. Habilitantka uczestniczyła także w *Konferencji Naukowo-Metodycznej „Arteterapia – twórczość wspomagająca rozwój”* w załączniku nie podano jednak informacji o formie czynnego uczestnictwa Habilitantki.

Pani Doktor Monika Adamska-Staroń dziewięciokrotnie była członkiem komitetów naukowych konferencji, podczas 10 konferencji była członkiem komitetu organizacyjnego, była Przewodniczącą komitetu organizacyjnego podczas jednej konferencji i również raz pełniła funkcję sekretarza.

Od 2014 roku Habilitantka jest redaktorem tematycznym periodyków „Podstawy Edukacji” oraz „Prace Naukowe UJD w Częstochowie. Rocznik Polsko-Ukraiński”.

Pani Doktor Monika Adamska-Staroń jest członkiem towarzystw oraz organizacji naukowych. Od 2004 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego oraz Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego, w latach 2011-2016 była członkiem Polskiego Instytutu Mediacji i Integracji Społecznej z siedzibą w Częstochowie, w 2018 roku była członkiem Zespołu Edukacji Międzykulturowej.

Habilitantka podejmowała działania na rzecz popularyzacji nauki. W latach 2011-2016 w ramach projektu *Warsztaty artystyczne „Gromadzice uczą”* współpracowała ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Gromadziach. W 2019 roku uczestniczyła w zespole zaangażowanym w prace związane z upowszechnianiem nauki na Śląsku w ramach 3 Śląskiego Festiwalu Nauki w Katowicach. Habilitantka jest Autorką publikacji dydaktycznej zatytułowanej *Animator pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* (praca została opublikowana w 2014 roku), jest także Autorką treści modułu szkoleniowego ulokowanego na platformie e-learningowej utworzonej w ramach projektu *Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – szkolenia dla nauczycieli* współfinansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Działania związane z popularyzacją nauki Pani Doktor Monika Adamska-Staroń realizowała również poprzez wypowiedzi w audycjach radiowych m.in. w audycji *Naukowiec tłumaczy fenomen piłki nożnej*.

Pani Doktor Monika Adamska-Staroń jest Autorką programów następujących przedmiotów: *Wstęp do pedagogiki, Pedagogika ogólna, Antropologia kulturowa, Kultura popularna w edukacji* (wykład monograficzny), oraz warsztatów: twórczego myślenia, doskonalenia zdolności poznawczych, aktywności intelektualnej dla osób starszych.

W latach 2009-2018 Habilitantka była promotorem prac licencjackich i magisterskich, pełniła funkcje recenzenta prac o analogicznym statusie, czterokrotnie pełniła funkcję opiekuna roku.

W 2018 roku uczestniczyła w stażu zagranicznym w ramach projektów *Edukacja ustawiczna* oraz *Edukacja refleksyjna w szkole wyższej*. Staż został zrealizowany w Rivne State University of Humanities, Habilitantka zrealizowała w tym czasie 144 godziny dydaktyczne.

W latach 2009-2011 na zlecenie Towarzystwa Edukacji Otwartej z siedzibą we Wrocławiu Habilitantka sprawowała opiekę merytoryczną, podejmowała czynności diagnostyczne oraz przeprowadzała ocenę efektywności pracy Autorskiego Liceum Artystycznego i Akademickiego w Częstochowie.

Pani Doktor Monika Adamska-Staroń w latach 2010-2011 uczestniczyła w pracach Wydziałowej Komisji do Spraw Jakości Kształcenia Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, w latach 2012-2016 była Przewodniczącą Wydziałowego Zespołu do Spraw Oceny Jakości Kształcenia w tejże Uczelni, zaś od 2016 roku Habilitantka jest Przewodniczącą Wydziałowej Komisji do Spraw Nagród Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie.

Biorąc pod uwagę zaangażowanie Habilitantki w prace związane z aktywnością dydaktyczną, organizacyjną, popularyzatorską oraz aktywność związaną ze współpracą zagraniczną **ten komponent aktywności Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń oceniam pozytywnie**. Habilitantka brała udział w pracach komitetów organizacyjnych oraz naukowych podczas konferencji, jest intensywnie zaangażowana w prace organizacyjne w rodzimej jednostce naukowej, jest zaangażowana w aktywność dydaktyczną, promotorską oraz podejmuje działania na rzecz popularyzacji nauki. **Wyrażam opinię, że oceniane komponenty dorobku Habilitantki spełniają kryteria desygnowane przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.***

Po przeanalizowaniu treści monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe oraz pozostałych dzieł (monografii współautorskiej, artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych i pracach zbiorowych) składających się na dorobek naukowy Habilitantki a także uwzględniając pozostałe komponenty będące wskaźnikami aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej Habilitantki wyrażam opinię, że jest to dorobek spełniający określone w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.* kryteria uzasadniające nadania stopnia doktora habilitowanego.

Wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe w postaci monografii zatytułowanej *Edukacyjne konteksty rockowych narracji. perspektywa teoretyczno-badawcza* oceniam jako dzieło oryginalne, wpisujące się w matrycę uprawianych w ramach nauk o wychowaniu studiów nad kulturą popularną i jej wychowawczym potencjałem. W zrealizowanym procesie badawczym Habilitantka wykazuje dojrzałość oraz wysokie kompetencje posługiwania się strategiami ulokowanymi w paradygmacie interpretatywnym.

Pozostałe (nie wchodzące w obręb osiągnięcia naukowego) prace naukowe Habilitantki ulokowane są przedmiotowo w nurcie studiów hermeneutycznych, Habilitantka podejmuje kwestie ulokowania *Inności* w przestrzeni edukacyjnej, eksponuje walory edukacji kreatywnej oraz asymilującej w kontekst własnej przestrzeni elementy kultury popularnej. Jest to dorobek, który oceniam jako dojrzały i konsekwentnie zogniskowany wokół kwestii stanowiących przedmiot zainteresowań badawczych Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń. Ten komponent przedstawionego do recenzji dorobku naukowego Habilitantki oceniam pozytywnie.

Habilitantka wykazuje się istotnym zaangażowaniem w obszarach związanych z aktywnością dydaktyczną, organizacyjną, związaną z popularyzacją nauki oraz współpracą z zagranicą. Wielokrotnie brała czynny udział w konferencjach naukowych, podejmowała działania szkoleniowe wobec podmiotów zewnętrznych. Odbyła staż zagraniczny, Współpracowała z instytucjami zewnętrznymi w ramach aktywności związanych z popularyzacją wiedzy naukowej. Jest członkinią organizacji i towarzystw naukowych. Była i jest zaangażowana w prace *Wydziałowych Komisji do Spraw Jakości Kształcenia* oraz *Wydziałowej Komisji do Spraw Nagród* w rodzimej jednostce.

Podsumowując wyżej przytoczone komponenty oceny poszczególnych obszarów dorobku i aktywności naukowej Habilitantki **przedstawiam recenzję o konkluzji jednoznacznie pozytywnej oraz wyrażam opinię, że dorobek Habilitantki spełnia kryteria określone przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.*, tym samym wyrażam opinię, że dorobek naukowy Pani dr Moniki Adamskiej-Staroń uzasadnia nadanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych.**

Ewa Bielska